

AL DENTE 2019 – DE HEKS VAN HAARLEM

Toneelgroep Al Dente speelt

De Heks van Haarlem

Inhoud

Toneelgroep Al Dente

1. Theater
2. *De Heks van Haarlem*
 - 2.1 De schrijver
 - 2.2 Samenvatting
 - 2.3 Titel en ondertitel
 - 2.4 Bewerking
 - 2.5 Vormgeving
 - 2.6 Promotie
3. *Vorbereiding theaterbezoek*
4. *Verwerking theaterbezoek*

Voorstellingen

De Halszaak
Volmolengracht 23
Leiden

Data

20.15 uur

- do 14 nov try-out
- vr 15 nov première
- za 16 nov
- zo 17 nov
- do 21 nov
- vr 22 nov
- za 23 nov
- zo 24 nov 15.00 uur
- wo 27 nov
- do 28 nov
- vr 29 nov
- za 30 nov

Reserveren www.aldente.nl
of 06 - 22 33 60 70

Bewerking en regie

Jos Nijhof

Spel

Lieuwe van der Weij
Christiaan Cousaert
burgemeester van Haarlem

Suzanne Koonen
Barbara Cousaert
vrouw van Christiaan

Daniëlle van Dongen
Estella van Bijland
dochter van Christiaan en Barbara

Bram Wildeman
Arent van Bijland
man van Estella, handelaar uit Amsterdam

Wim de Rue
Abraham Bontius
vriend van Christiaan, professor in de
geneeskunde

Martijn van der Linde
Frans Hals, kunstschilder

Kees van Egmond
Frans Baltens, dominee

Rienke Cunes
Hille Babbe, visvrouw

Luke van Dongen
Jan van Beeresteyn
adjutant van Prins Frederik Hendrik

Jasper Groos
Wessel
bediende in Cousaerts huis

TONEELGROEP AL DENTE

Toneelgroep Al Dente is in 1993 opgericht en heeft in het verleden een aantal toneelklassiekers gespeeld (*Hamlet, Alkestis, Faëton*) naast minder bekende teksten en eigen bewerkingen (*De zondagswandeling, Circus Mrozek, Villa des Roses*). Kenmerkend voor Al Dente is de directe, confronterende manier van acteren, waarbij de acteurs zich niet verstoppen achter hun personage, en waarbij het proces - theater maken - zichtbaar blijft in het product - de voorstelling. 'Probeer het niet te zijn, probeer het te spelen' is dan ook het motto van regisseur Jos Nijhof. Al Dente is de vaste bespeler van het kleine theater De Ware Liefde aan de Kagerstraat 1 te Leiden (Visser 't Hooft Lyceum). Daarnaast speelde Al Dente onder meer voorstellingen in De Waag, in Scheltema, in het voormalige Weeshuis en op de Begraafplaats Groenesteeg in Leiden.

1. THEATER

Waarschijnlijk hebben jullie allemaal wel eens een toneelvoorstelling bezocht. Omdat toneel spelen een bezigheid is van mensen die in levenden lijve voor je staan, stelt toneel niet alleen eisen aan de acteurs, maar ook aan de toeschouwers.

Ga maar na: voor een acteur op een filmdoek maakt het niet uit of jij in de zaal zit te lachen, zit stil te zijn of lawaai te maken. Hij hoort het niet wanneer je mobiel afgaat of wanneer je een zak chips zit leeg te eten. Maar voor een toneelacteur is dat natuurlijk heel anders...

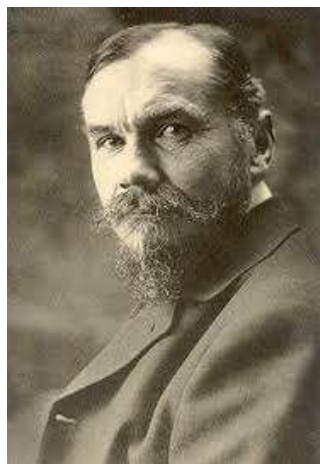
- Hoe ervaart een toneelacteur de aanwezigheid van mensen in de zaal, denk je?
- Misschien spreek je wel uit ervaring! Heb je zelf weleens toneel gespeeld? Bijvoorbeeld in de musical van groep 8 op de basisschool, bij een kinder- of jeugdtheaterclub, bij feestjes in de familie?
- Zo ja, wat herinner je je daarvan? Bijvoorbeeld van de voorbereidingen, van de zenuwen tijdens de voorstelling, van de reacties achteraf?
- Als een toneelspeler zegt: 'Ik ben de keizer van China', is hij dat dan ook echt? Natuurlijk niet! 'Toneel spelen is liegen' zegt men wel eens: kun je begrijpen wat daarmee bedoeld wordt?
- Heb je wel eens een toneelstuk gezien in bijvoorbeeld het dorps huis, de Leidse Schouwburg of een ander theater(tje)? Bijvoorbeeld een kinder- of jeugdvoorstelling of een voorstelling waar familieleden of bekenden in meespeelden? Wat vond je van die ervaring?

THEATER

2. DE HEKS VAN HAARLEM

2.1. De schrijver

De Heks van Haarlem is in 1915 geschreven door Frederik van Eeden (1860-1932). Van Eeden is vooral bekend geworden als schrijver van de romans *De kleine Johannes* (1887) en

Van de koele meren des doods (1900).

Van oorsprong was hij huisarts en daarna psychiater. In het studentenleven in Amsterdam speelde Van Eeden een belangrijke rol. Hij richtte in 1885 met onder anderen Willem Kloos en Albert Verwey het tijdschrift *De Nieuwe Gids* op: een blad,

dat de spreekbuis van de Beweging van Tachtig zou worden, een belangrijke stroming in de kunst en vooral in de literatuur.

De Tachtigers zetten zich af tegen de nogal duffe 'domineespoëzie' die populair was in de tweede helft van de negentiende eeuw. Van Eeden parodieerde die poëzie in de gedichtenbundel *Grassprietjes* (1885) die hij schreef onder het pseudoniem Cornelis Paradijs (let op de keuze van die schuilnaam: (Hof van) Eden → Paradijs)

Van Eeden bleef zijn hele leven op zoek naar de waarheid. In de buurt van Bussum stichtte hij een kolonie, Walden, een soort commune die tevens dienst deed als rustoord voor psychiatrisch patiënten. Dit experiment, uitgevoerd van 1898 tot 1907, is voor de ontwikkeling van het **socialisme** in Nederland van groot belang geweest.

In zijn latere leven hield Van Eeden zich steeds meer bezig met **spiritisme**: een geloof dat stelt dat de mens na zijn dood als geest voortleeft, en dan in staat is om met andere, nog levende mensen te communiceren. Spiritisme gaat ervan uit dat de dood geen wezenlijke verandering in de geest van de mens teweegbrengt. Door de dood scheiden lichaam en geest zich, maar terwijl het lichaam achterblijft, leeft de geest zelfstandig verder.

De oudere Frederik van Eeden voelde zich innerlijk steeds sterker aangetrokken tot het **katholicisme**. In 1922 liet hij zich dopen in de St. Paulusabdij te Oosterhout. Hij overleed in 1932 en werd begraven op de Rooms-Katholieke Begraafplaats in Bussum.

2.2. Samenvatting

De Heks van Haarlem, met als ondertitel *Treurspel der Onzekerheid* telt drie bedrijven. Het stuk speelt zich af in 1638, dus ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). Tijdens het zogenaamde Twaalfjarig Bestand, een periode van wapenstilstand tussen Spanje en de opstandige Nederlanden, waren de binnenlandse godsdiensttwisten hoog opgelopen. Er zijn twee stromingen: de stroming van de **remonstranten**, die gematigde opvattingen hebben over de Bijbel als woord van God, en de stroming van de **contraremonstranten**, die veel strenger in de leer zijn en die bijvoorbeeld overtuigd zijn van de predestinatieleer: God heeft alles voorbeschikt en mensen zijn al bij hun geboorte veroordeeld óf uitverkoren. In 1638 gaat de opstand tegen Spanje op volle kracht verder, pas tien jaar later zal de Vrede van Munster een eind maken aan de langdurige twisten. Tegen deze achtergrond speelt *De Heks van Haarlem*. De handeling van het stuk vindt plaats in het huis van Cousaert, de schout (= burgemeester) van Haarlem. Hieronder een korte samenvatting per bedrijf.

EERSTE BEDRIJF - Cousaert en zijn vriend Bontius, professor in de geneeskunde, debatteren over stilstand en beweging van de hemellichamen: wetenschap en religie staan in die kwestie op gespannen voet. Beide mannen blijken vaderlandslievend te zijn, vol bewondering voor stadhouder en legeraanvoerder Frederik Hendrik. Barbara, de vrouw van Cousaert, komt Bontius vertellen hun dochter Estella sinds kort zwanger is. Even later arriveert schoonzoon Arent van Bijlant, samen met de Haarlemse schilder Frans Hals. Arent is een schatrijke Amsterdamse koopman, die met afschuw spreekt over de stadhouder en hoog opgeeft van de handelaarsmentaliteit in Amsterdam. De komst van de streng-orthodoxe dominee Frans Baltens en visvrouw Hille Babbe veroorzaakt nogal wat tumult in de burgemeesterswoning. De dominee verwerpt Arents levensstijl en Hille lijkt méér te weten over de handel en wandel van Arent. Als aan het eind alleen Cousaert, zijn vrouw, zijn dochter en Bontius nog in het huis zijn, komt de aap uit de mouw: Arent, zo bekend Estella, levert wapens en munitie aan de Spanjaarden, waardoor Antwerpen zich kan verdedigen tegen de legers van Frederik Hendrik. Cousaert moet nu een keuze maken tussen zijn schoonzoon verraden of hem in bescherming nemen. Hij kiest voor het eerste en geeft Arent schriftelijk aan bij Frederik Hendrik.

TWEEDE BEDRIJF - Frans Baltens komt verhaal halen bij Cousaert: hij eist dat hij Hille laat arresteren wegens hekserij. Barbara en Estella maken zich zorgen over de toekomst: Arent is aangegeven bij de prins, en wat als hij gearresteerd wordt? Zelf maakt Arent zich totaal geen zorgen omdat hij zeker is van de steun van het Amsterdamse stadsbestuur. Dan komt Beeresteijn binnen, adjudant van Frederik Hendrik en even later Hille Babbe. Hille heeft gezien dat er buiten de deur manschappen klaar staan om Arent naar de gevangenis in Loevestein te brengen. Arent is nog steeds overtuigd van het feit dat hem niets kan overkomen, maar het Hof van Holland, het hoogste gerechtshof, heeft met goedkeuring van Cousaert een bevelschrift uitgevaardigd om Arent te kunnen arresteren. Arent is niet van plan zomaar mee te gaan en hij verzet zich. Er ontstaat een gevecht tussen Arent en Beeresteijn. Estella probeert de vechtenden te scheiden en raakt als gevolg daarvan dodelijk gewond. Ze overlijdt ter plekke, Arent wordt meegenomen.

Scène uit de eerste opvoering van De Heks van Haarlem in 1915, gespeeld in de schouwburg van Den Haag; rechts vooraan visvrouw Hille Babbe.

DERDE BEDRIJF – Arent komt vermomd als zwervende bedelaar naar het huis van Cousaert: Hij is ontsnapt uit Loevestein en Wessel, de bediende, biedt hem onderdak: hij geeft hem eten en verbergt hem in zijn eigen kamertje. Als Cousaert komt, samen met Bontius, doolt Barbara zwijgend door het huis. Na de dood van Estella eet en drinkt ze niet meer en staart ze onophoudelijk naar een portret van Estella, geschilderd door Frans Hals. Beeresteijn komt naar Cousaert en vertelt hem dat Arent is ontsnapt; mocht Arent zich vertonen, dan dient Beeresteijn onmiddellijk gewaarschuwd te worden. Dan kloppen Hille en Frans Hals op de deur. Dominee Baltens heeft een grote menigte

Haarlemmers opgehitst om Hille te grijpen en op de brandstapel te zetten. Dankzij een snelle actie van Hals heeft ze kunnen ontsnappen. Cousaert beveelt Wessel de burgerwacht in het geweer te laten roepen. Dan komt Baltens met zijn menigte aan en Cousaert laat ook hem binnen. Zodra Baltens ontdekt, dat Hille asiel heeft gevonden in de burgemeesterswoning, stort hij zich op haar, maar dan komt Arent tevoorschijn om Hille te bevrijden. Door de vermomming herkent Baltens hem niet: hij denkt dat het Hille is die zich nu toont in haar ware gedaante van duivel en hij slaat bang op de vlucht. Arent wordt niet opnieuw door Cousaert aangegeven, maar krijgt een vrijgeleide, samen met Hille. Bontius, Frans Hals en Cousaert blijven achter in de huiskamer, waar zich ook nog altijd Barbara bevindt die nu voor het eerst weer spreekt. Ze sterft, verzoend met haar man Cousaert.

2.3. Titel en ondertitel

De titel kent een prominente plaats toe aan visvrouw Hille Babbe, in de volksmond beter bekend als 'de heks van Haarlem'. Van Eeden heeft zich ongetwijfeld laten inspireren door het beroemde portret dat Frans Hals tussen 1633-1635 schilderde van deze dame. Uit onderzoek is gebleken dat de afgebeelde vrouw in de zeventiende eeuw daadwerkelijk heeft geleefd. Haar naam was Barbara Claes en ze woonde in het Dolhuys in Haarlem, een instelling voor 'dollen', voor mensen die buiten de maatschappij vielen.

Door de gelaatsuitdrukking van de vrouw werd het portret bekend als *De Heks van Haarlem*, maar gezien de onderwerpkeuze van Hals bij zijn andere schilderijen gaat het waarschijnlijk om een kroegscène. De uil op Hilles schouder verwijst waarschijnlijk naar de tegenwoordig niet meer zo bekende uitdrukking 'Zo beschonken als een uil'.

In 1970 had zangeres en cabaretière Adèle Bloemendaal een nummer genaamd *Malle Babbe* en drie jaar later had zanger Rob de Nijs een hit met hetzelfde lied, maar met een iets andere tekst. Malle Babbe wordt in beide nummers afgeschilderd als een prostituee. Natuurlijk is Hille van belang voor de ontwikkeling in het toneelstuk, maar de ondertitel *Treurspel der Onzekerheid* zegt eigenlijk veel meer over de inhoud en verwijst heel duidelijk naar het centrale **thema**. Frederik van Eeden was in deze periode van zijn leven geobseedeerd door de onzekere, zoekende mens. Die onzekerheid gold voor hem als persoon, maar gold ook wereldwijd: het begin van de Eerste Wereldoorlog in 1914 deed immers heel Europa en later, na de deelname van de Verenigde Staten, heel de wereld schudden op zijn grondvesten. In lezingen door het land liet Van Eeden daarop zijn licht schijnen. Hieronder een fragment uit een van die lezingen.

"Wij trekken als een groote schaar pelgrims door een vreemd, geheimzinnig land, in donkeren nacht, nog vóór de eerste schemering. (...) Niemand kan zeggen waar we zijn, noch waar we heengaan aldoor, altijd haastiger, altijd stilliger, alsof we wisten wáár en wáárheen. De meesten vragen niet, maar schrijden voort tusschen de anderen, onbezorgd omdat ze zo talrijk zijn. En men hoort ze spreken van 'weeten', van 'zeekerheid', van 'reedelijk' en 'logisch handelen', alsof het geheel van tocht en richting, van omgeving en doel een groote, allen welbekende vastheid ware. Maar die van de buitenkant, de vooraangaanden bemerkten, dat dit alles illusie is (...) Het weeten is geen weeten, de zeekerheid geen zeekerheid. Niemand handelt zoals hij meent te handelen, met reedelijk overleg, met logisch inzicht."

(Frederik van Eeden, *Bij 't licht van de oorlogsvlam*, 1915)

2.4. *Bewerking*

De bewerking van Al Dente volgt het oorspronkelijke toneelstuk op de voet. Er zijn geen wijzigingen aangebracht in de constructie van het stuk als geheel. Er zijn dezelfde **hoofdrollen**, maar wel zijn twee **bijrollen** (luitenants van de Haarlemse schutterij) en enkele **figuranten** (ruiters, straatvolk) geschrappt. Verder is er op een paar plaatsen in de tekst een bijzondere verdieping gegeven aan de rol van Barbara. De voornaamste wijzigingen zitten echter in het taalgebruik: dat is als het ware verplaatst naar deze tijd. Kijk maar eens naar eens de onderstaande tekst van het personage Frans Hals uit het eerste bedrijf: eerst het origineel en dan de bewerking. Hals waarschuwt Arent voor de gevaren die hij loopt met zijn grootspraak en zijn gedrag: hij zou wel eens aan de galg kunnen eindigen als hij zo doorgaat.

Heer van Bijland, ge hebt een mooyen kop, dien zou'k graag schildren. Spaar hem dan voor de kunst, 't waar zonde en jammer als hij moest afscheid neemen van je schouders. Zit hij soms vaster dan bij Palamedes? Ook 't hennipvenstertje flatteert u niet.

In de bewerking staat het volgende:

Niet om het een of ander, Arent, maar je hebt een fraaie kop en ik zou 'm graag eens schilderen binnenkort. Ik zou zeggen, bewaar 'm voor de kunst. Het zou zonde zijn als-ie vroegtijdig afscheid moest nemen van je schouders.

De reactie van Arent (een reactie die zijn karakter typeert!) op deze waarschuwing van Hals, luidt in het origineel aldus:

Ai, bange paai! Wat durft mij Heintje doen? 'k Zal hem eens laten brassen aan mijn tafel, 'k zal hem eens laten varen in mijn jacht, met zijden zeilen en vergulden steeven, onder de statenvlag, rood, wit en blaauw. En dan zijn zakken vullen met dubloenen. Waarmee zou hij zijn kolveniers betalen zonder ons Amsterdamsche goede geld?

In de bewerking wordt dat:

Ik ben niet bang, de Prins kan me niks maken. Helemaal niks. Ik zal hem eens uitnodigen voor een schranspartij en hem laten varen op mijn jacht, met zeilen van zijde en een vergulde boeg, en boven in de mast de statenvlag, rood, wit en blauw. En dan zal ik z'n zakken vullen met dubloenen... Waarmee zou-ie zijn soldaten betalen zonder ons Amsterdamse geld? Heb je je dát wel eens afgevraagd?

2.5 Vormgeving

Van Eeden beschrijft voorafgaand aan de tekst zeer uitgebreid hoe het toneel moet worden vormgegeven. Er staat:

Het voorhuis van een deftige zeventiende-eeuwsche woning in Haarlem. In de achtertooneelwand de straatdeur, daarnaast vensters, waarvan een oopenstaat en uitzicht geeft op een zonnig grachtje. Aan de wanden enkele schilderijen. Links ter zijde een schouw. De vloer, witte en donkere marmerteegels, een zware tafel in 't midden, waarboven een kooperen luchter. Op de tafel boeken, schetsen, prenten, een globe. Rechts ter zij een groote kist of lage tafel met kannen en roemers en een gitaar. Rechts op den achtergrond, digt bij de straatdeur een deur die toegang geeft tot een bediendekamer, waaruit de knecht komt om oopen te doen als er geklopt wordt. Links op den voorgrond, naast de schouw een deur die naar de binnenvertrekken voert.

Dit soort gedetailleerde beschrijvingen zijn typisch voor wat oudere, klassieke toneelteksten. Inmiddels bieden toneelschrijvers aan regisseurs veel meer vrijheid om een eigen, meestal meer abstracte vormgeving te kiezen. De regisseur van *De Heks van Haarlem* heeft zich van de aanwijzingen van Van Eeden niets aangetrokken en samen met zijn **scenograaf** heeft hij gezocht naar een eigenzinnige **enscenering** die beter past bij het moderne taalgebruik, bij de ongekunstelde wijze van acteren en bij de diepere gedachten in de tekst. Dat heeft geleid tot een **decor** waarvan je kunt zeggen dat het totaal niet **realistisch** is, maar overduidelijk wél **symbolisch**. En wat voor het decor geldt, geldt ook voor de **kostumering** en de **grime**. Ook daarvoor geeft Van Eeden aanwijzingen, zoals je alleen al kunt zien aan de manier waarop hij de zojuist geciteerde beschrijving van het decor vervolgt:

Cousaert en Bontius zitten aan de middentafel, verdiept in de studie van de heemelglobe. Ze zijn beiden in stemmig donker costuum. Cousaert is ongeveer 50 jaar en heeft een frisch gezicht met kneevel en sik. Bontius is eeven oud, maar draagt een donkeren baard.

Ook in de kostumering heeft Al Dente gekozen voor abstractie. Zo past een 'stemmig donker costuum' veel beter bij de sombere en zwartgallige dominee Baltens; alleen al om te voorkomen dat er dan geen of nauwelijks onderscheid meer is tussen Baltens enerzijds en Cousaert en Bontius anderzijds, moet voor de laatste twee weer een andere kledingkeuze worden gemaakt!

2.6 Promotie

Een toneelgroep moet z'n voorstellingen natuurlijk 'verkopen'. Zoveel mogelijk mensen moeten uit hun stoel om naar (in dit geval) *De Heks van Haarlem* te komen kijken. Een volle zaal is fijn voor de spelers, maar ook belangrijk voor de geldopbrengst. Want een toneelvoorstelling maken kost geld!

Belangrijk is een herkenbaar en krachtig beeld dat gebruikt wordt op posters, (digitale) flyers, enzovoort. Zoals je hierboven kunt zien, koos Al Dente voor een beeld met een aardbol, waar een huis bovenop staat dat zich kennelijk ergens in Nederland bevindt. En verder zie je het jubileumlogo (25 jaar) van de groep en een bijbelcitaat dat ook in de voorstelling voorkomt.

3. DE HEKS VAN HAARLEM: VOORBEREIDING

Algemeen

1. Door deze lesbief krijg je een bepaald beeld van de voorstelling. Hoe zal het eruit zien? Wat zal er allemaal gebeuren? Schrijf op wat jouw ideeën en verwachtingen zijn en vergelijk die met die van een klasgenoot.
2. Leid uit het tekstverband af (of zoek eventueel op) wat de volgende begrippen betekenen die in de lesbief voorkomen:
 - *socialisme* (p.3)
 - *spiritisme*
 - *katholicisme*
 -
 - *remonstranten* (p.3)
 - *contraremonstranten*
 -
 - *thema* (p.5)
 - *hoofdrollen*
 - *bijrollen*
 - *figuranten*
 -
 - *scenograaf* (p.6)
 - *enscenering*
 - *decor*
 - *realistisch*
 - *symbolisch*
 - *kostumering*
 - *grime*

Toneelgroep Al Dente

3. Wat stel jij je voor bij de volgende zin:

Kenmerkend voor Al Dente is de directe, confronterende manier van acteren, waarbij de acteurs zich niet verstoppen achter hun personage, en waarbij het proces - theater maken - zichtbaar blijft in het product - de voorstelling.
4. Leg uit wat volgens jou de regisseur bedoelt met zijn motto 'Probeer het niet te zijn, probeer het te spelen'. Denk, om je gedachten te bepalen, aan het 'omgekeerde' motto dat een regisseur zou kunnen hebben: 'Probeer het niet te spelen, probeer het te zijn'.

De Heks van Haarlem

2.1. De schrijver

5. Van Eeden voelde zich tijdens zijn leven achtereenvolgens aangetrokken door het socialisme, het spiritisme en het katholicisme. Breng dit in verband met de ondertitel van *De Heks van Haarlem*.

2.2. Samenvatting

6. Uit de samenvatting leer je de personages al behoorlijk goed kennen. Geef op basis van de samenvatting een korte karakterbeschrijving van:
 - *Cousaert*
 - *Barbara*
 - *Estella*
 - *Arent*
 - *Baltens*

2.3. Titel en ondertitel

7. In de liedjes van Adèle Bloemendaal en Rob de Nijs wordt Hille Babbe voorgesteld als een prostituee (1). Op het schilderij van Frans Hals is ze een beschonken dame (2) en in het toneelstuk van Van Eeden is ze een visvrouw (3). Maak een inschatting of misschien alle drie de kenmerken van toepassing kunnen zijn op Hille Babbe. (*Deze vraag is makkelijker te beantwoorden als je de voorstelling gezien hebt!*)
8. Leg uit op welke manier het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog en het aspect van de onzekerheid verband met elkaar houden. (*Is het dus 'toevallig' dat Van Eeden dit stuk in 1915 heeft geschreven of niet?*)

2.4. Bewerking

9. Vergelijk de twee oorspronkelijke fragmenten met de twee parallelle fragmenten uit de bewerking. Let goed op de gekozen woorden! Welke overwegingen heeft de bewerkster waarschijnlijk gehad om deze teksten op de aangegeven wijze te herschrijven?

2.5. Vormgeving

10. Leg uit dat de makers van de eerste opvoering van *De Heks van Haarlem* (zie foto op p.4) zich tamelijk trouw hielden aan de toneelaanwijzingen van de schrijver.
11. Maak een eigen schets van niet realistisch, symbolisch decor voor *De Heks van Haarlem*, helemaal zoals jij dat voor je ziet. Welke keuze(s) maak je en waarom?

2.6. Promotie

12. Kijk goed naar de poster / flyer van *De Heks van Haarlem* door Toneelgroep Al Dente. Vind je het een 'herkenbaar en krachtig beeld' (p.6)? Kun je bedenken waarom Al Dente voor dit beeld heeft gekozen? (*Ook deze vraag is makkelijker te beantwoorden als je de voorstelling gezien hebt!*)

4. DE HEKS VAN HAARLEM: VERWERKING

Recensie schrijven

Over de voorstelling *De Heks van Haarlem* van Al Dente ga je een **recensie** schrijven. Een recensie is een kritische beschouwing over een kunstuiting (concert, tentoonstelling, boek), in dit geval dus een theatervoorstelling.

Belangrijk is, dat je jezelf zowel tijdens het kijken als na afloop een mening vormt over de voorstelling: *'Wat vind ik er nou eigenlijk van?'*

De volgende aspecten komen in een theaterrecensie vrijwel altijd aan bod:

1. De *feiten* (titel (en ondertitel) van de voorstelling, naam van de schrijver, naam van de groep, naam van de regisseur, namen van enkele speler(s), datum waarop de voorstelling is bijgewoond, plaats waar de voorstelling is bijgewoond)
2. De *inhoud* (waar de voorstelling in grote lijnen over gaat)
3. Het *thema* (waar het in de voorstelling om gaat)
4. De *regie* (hoe de regisseur is omgegaan met de tekst, welke keuzes hij heeft gemaakt)
5. De *vorm* of de *enscenering* (decor, kleding, belichting, technische middelen, muziek)
6. Het *spel* van de individuele acteurs (levendigheid, mimiek, spelplezier, geloofwaardigheid)
7. Een *algemeen eindoordeel* over de voorstelling

De mening die je hebt over alle onderdelen van de voorstelling probeer je natuurlijk zoveel mogelijk te onderbouwen.

Met andere woorden: door middel van *argumenten* geef je aan waarom je bepaalde dingen goed, minder goed of zelfs slecht vindt.

Ga er vanuit dat je recensie geplaatst wordt in een jongerentijdschrift; je *doelgroep* wordt dus gevormd door mensen van ongeveer jouw leeftijd.

De opbouw van je recensie is aldus:

Titel ('Kop')

1. *Eerste alinea*: inleiding
Hierin: de feiten (1) en de inhoud (2)
2. *Tweede alinea*: beoordeling
Hierin: je mening over thema (3) en regie (4)
3. *Derde alinea*: beoordeling
Hierin: je mening over enscenering (5) en spel (6)
4. *Vierde alinea*: beoordeling
Hierin: je eindoordeel (7)

Je recensie wordt beoordeeld op basis van de volgende criteria:

1. Heldere alinea-indeling (binnen de alinea regels volmaken; tussen de alinea's en na de titel een regel overslaan)
2. Inhoud (alle aspecten worden afdoende besproken)
3. Kwaliteit van de argumentatie
4. Correcte spelling
5. Rekening gehouden met de doelgroep

Hieronder zie je een biljet van 10 gulden (een tientje) zoals dat bestond tot de invoering van de euro in 2002. De afgebeelde figuur is Frans Hals.

